

lhůta promlčecí počínaje ode dne učiněného usnesení. Staub-Pisko (I., str. 1104) vyslovují názor, že stannovy mohou ustanoviti lhůtu pro podání žaloby, že však počátek promlčecí lhůty musí býti vázán na okamžik, kdy se akcionář o usnesení dozvěděl a že to musí býti lhůta přiměřeně dlouhá, nejméně jeden měsíc.

Karel Pokorný.

Použití daňového zákona pro poplatky.

Podle nařízení ze dne 7. srpna 1942 o užití předpisů zákona o přímých daních pro obor poplatků č. 290/1942 Sb. se stanoví:

§ 1.

Ministerstvo financí se zmocňuje, aby pokud poplatkové předpisy neobsahují vhodných ustanovení, užilo pro poplatky, daň z obohacení, daň z požární ochrany a daň z obchodu s cennými papíry přiměřeně předpisů zákona o přímých daních.

§ 2.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede je ministr financí.

Vládní nařízením bylo vyhlášeno dne 21. srpna 1942.

1. Ministerstvo financí je zmocněno, aby buď z moci úřední, nebo na žádost strany v konkrétním případě vyslovilo, že projedná věc podle některého z předpisů zák. o př. daních. Není tedy stanoveno, že zákon o přímých daních platí pro obor poplatků subsidiárně všeobecně.

2. Strana nemá nároku, aby její věc byla projednána podle některého předpisu zákona o přímých daních. Nemá proto možnosti stěžovati si k Nss, bude-li její žádost v tomto směru zamítnuta.

3. Prakticky budou přicházeti v úvahu nejčastěji případy § 276 zák. o př. d., který stanoví:

(1) Nehledíc k zákonně přípustným odpisům a osvobozením, kteréž jsou upraveny pro každou daň zvláště, buďž daň pravoplatně předepsaná na žádost strany nebo z moci úřední zcela nebo částečně odepsána, jde-li o dvojí předpis téže daně nebo o daň předepsanou zřejmě neodůvodněně. Je-li dvojí předpis téže daně různě vysoký, odepíše se daň menší.

(2) Daň pravoplatně předepsaná může býti zcela nebo částečně odepsána:

1. je-li nedobytna, t. j. nevedlo-li řádné vymáhání daně k výsledku anebo nevedlo-li by k výsledku pro úplnou platební neschopnost dlužníkovu anebo nelze-li daně vydobýti, poněvadž dlužník zemřel, nezanechav nijakého jmění nebo poněvadž bydlisté dlužníkovu jest neznámo a nelze ho vypátrati, anebo nelze-li očekávati, že by exekuce poskytla většího výtěžku, než jest třeba, aby byly uhrazeny exekuční náklady,

2. není-li daň sice nedobytna, avšak vymáhání její jest spojeno se zvláštními a nepoměrnými obtížemi.

(3) Daň pravoplatně předepsaná může býti na žádost zcela nebo částečně promítnuta, byla-li by jejím vymáháním vážně ohrožena výživa nebo přivoděna hospodářská zkáza dlužníkovu.

(4) Z těchto důvodů lze povolit, aby předpisy daní včas neuložených se odepsaly, anebo aby se od předepsání jejich upustilo.

(5) Ustanovení odstavců 1 až 4 platí obdobně i co do příslušenství.

Po časopisech.

Postup a zástava životních pojistek.

V č. 7-8/42 na str. 305 Spořitelního obzoru, pojednává doc. Dr. Josef Horn o praktické stránce »Postupu a zástavy životních kapitálových pojistek«. Upozorňuje především, že pojistníkovi, jako nositeli všech

smluvních práv a závazků, přísluší z životní kapitálové pojistné smlouvy:

a) utvářecí práva, jimiž rozumíme práva, jichž výkonem může oprávněná strana — v daném případě pojistník — jednostranně právní vztahy zakládati, měniti nebo rušiti. Prakticky nejčastěji se vyskytující utvářecí práva v pojistné smlouvě

jsou zejména právo žádati: o přeměnu pojištění v pojištění premie prosté (§ 136 zák. o poj. sml.), o odkup pojištění (§ 137 zák. o poj. sml.), o zápůjčku na pojistku a o změnu obmyšleci doložky (§ 127, odst. 1 zák. o poj. sml.);

b) materiálně-právní nároky, k nimž patří nárok na výplatu: pojištěného kapitálu (§ 125 zák. o poj. sml.) rozdílu příslušné premiové rezervy, byla-li premie pro nesprávně uvedený věk pojištěné osoby vysoko vyměřena (§ 129, odst. 4 zák. o poj. sml.), redukované sumy (§ 136, odst. 1 zák. o poj. sml.), odkupní hodnoty pojistky (§ 136, odst. 2 zák. o poj. sml.), premiové rezervy (§ 141, zák. o poj. sml.) a zápůjčky na pojistku.

Od okamžiku, kdy byl neodvolatelně obmyšlený označen na pojistce, zůstávají nadále pojistníkovi zachována jen utvářecí práva s vyloučením práva měniti obmyšleci doložku, ježto neodvolatelným označením obmyšleného se pojistník tohoto práva pravoplatně vzdal. Před pojistnou příhodou může tudíž jedině pojistník u výkonu svých utvářecích práv žádati na př. o odkup pojištění, o zápůjčku na pojistku, o vrácení premiové rezervy a pod., avšak majetko-právní nároky z takto realizovaných utvářecích práv pojistníkovi nepřísluší, ježto se jich vzdal ve prospěch neodvolatelně obmyšleného. Výplatu příslušných částek může pojišťovna vykonati s osvobozujícím účinkem jen ve prospěch neodvolatelně obmyšleného, nikoliv pojistníka. Naproti tomu však nemůže neodvolatelně obmyšlený před pojistnou příhodou žádati za odkup pojistky nebo zápůjčku na pojistku, poněvadž by běželo o výkon utvářecích práv, která na něj neodvolatelným obmyšlením vůbec nepřešla.

Nabývá-li neodvolatelně obmyšlený práva na majetko-právní plnění z pojistné smlouvy okamžikem svého neodvolatelného označení, pak na otázku, která majetková práva mu přísluší z pojistné smlouvy, jest odpověděti takto: Před vznikem pojistné příhody náleží mu právo na výplatu částek, které se staly splatnými tím, že pojistník realizoval svá utvářecí práva, příslušející mu z pojistné smlouvy.

S ohledem na zákonná ustanovení zákona o pojistné smlouvě pak probírá otázku, na které je nutno pamaťovati při postupu a zástavě pojistníkovi.

1. postup (cesse) nároků z pojistníkovy smlouvy:

Samozřejmostí při cessi nároků z pojistné smlouvy jest, že cessionář žádá cedenta o vydání pojistky. Pojistní cedent

mohl své právo na změnu obmyšleci doložky uplatniti vůči pojišťovně až do vzniku pojistné příhody, kterýmžto okamžikem pak nabyl nároku na plnění obmyšlený. Poněvadž práva cessionářova jsou táž jako cedentova, může cessionář právo na změnu obmyšleci doložky uplatniti nejpozději do vzniku pojistné příhody, a neučinil-li tak, pak zůstává obmyšleci doložka cedentem daná nadále beze změny v platnosti a při vzniku pojistné příhody nabývá původně obmyšlený nárok na plnění pojišťovny.

S těchto hledisek pak nutno uvažovati takto:

zní-li dosavadní obmyšleci doložka na a) doručitele pojistky jak pro případ úmrtí, tak i dožití pojištěné osoby, pak není zapotřebí po provedené cessi měniti tuto doložku, ježto cessionář má pojistku ve svém držení a jako doručitel pojistky předloží tuto pojišťovně v případě pojistné příhody k proplacení.

b) obmyšlenou třetí osobu ať pro případ úmrtí, nebo dožití nebo jak pro případ úmrtí, tak i dožití, pak nutno, aby cessionář — pokud ovšem není jeho přímým úmyslem, aby se dostalo při pojistné příhodě plnění třetí osobě dosud jako obmyšlené označené — změnil obmyšleci doložku a zajistil si tak plnění sám sobě. Bude tudíž musiti změniti dosavadní obmyšleci doložku, a to jak na případ úmrtí, tak i dožití, buď ve prospěch doručitele, anebo označením sama sebe jako obmyšleného,

c) neodvolatelně obmyšlenou třetí osobu; v tomto případě se ovšem nedoporučuje, aby si dal věřit nároky z pojistné smlouvy od pojistníka postoupiti, ježto neodvolatelně obmyšlenému přísluší z pojistné smlouvy všechny majetkové nároky od okamžiku jeho obmyšlení a pojistníkovi jako cedentovi tudíž žádné majetkové nároky ze smlouvy nepřísluší. Stejně nelze při neodvolatelném obmyšlení měniti obmyšleci doložku; bylo by tak možno učiniti jedině s výslovným písemným souhlasem neodvolatelně obmyšleného.

Pojistník může postoupiti z pojistné smlouvy buď pouze práva nebo práva a povinnosti, k nimž patří zejména též povinnost platiti premii. Je-li cessionář v prodlení s placením premie, provede proti němu pojišťovna upomínací řízení, předepsané zákonem o poj. sml. (§ 132) stejně jako by je byla provedla proti pojistníku-cedentu a s těmitéž právními následky, které by byly stihly pojistníka-cedenta. Pokud však nebyly také postoupeny povinnosti, zůstává pojistník-cedent nadále vázán platiti premie; nepřevzala-li pojišťovna v tomto případě vůči cessionáři zvláštního samostatného závazku, že ho

zpraví o prodlení pojistníka-cedenta v placení prémie, není pojišťovně uložena zákonná povinnost, aby vyrozumívala o neplacení cessionáře, jemuž byla postoupena pouze práva z pojistné smlouvy.

2. Zástava nároků z pojistné smlouvy. Přijímá-li věřitel do zástavy pojistku, jest nutno obdobně, jako jest tomu u cesse, aby přezkoumal, zda jest prémie rádně placena a jak zní obmýšleci doložka. Zní-li obmýšleci doložka jak pro případ úmrtí, tak pro případ dožití pojištěné osoby, na doručitele pojistky, není zapotřebí tuto měniti. Zní-li doložka ve prospěch obmýšlené osoby třetí, doporučuje se, aby věřitel dříve než pojistku vezme do zástavy, vyzval pojistníka, aby dal změniti obmýšleci doložku tak, aby jak pro případ dožití tak i úmrtí pojištěné osoby zněla na doručitele. Zástavní věřitel není oprávněn sám žádati pojišťovnu o změnu obmýšleci doložky, ježto mu toto právo nepřisluší. Stane-li se zástava před vznikem pojistné příhody bezpředmětnou, vydá věřitel pojistníkovi pojistku a ten má pak možnost opět změniti obmýšleci doložku podle své vůle. Zní-li obmýšleci doložka ve prospěch neodvolatelně obmýšleného, nedoporučuje se bráti pojistku do zástavy, a to z těžších důvodů, které byly zmíněny shora při cessi. Dáním pojistky do zástavy zůstává pojistník pánem pojistného poměru a věřitelem pohledávky z pojistné smlouvy vůči pojišťovně; jeho majetkoprávní nároky jsou však zatíženy zástavním právem. Zástava se stává vůči pojišťovně účinnou, byla-li jí pojistníkem oznámena, a na pojistce, kterou jest nutno předložiti, poznamenána, což provede pojišťovna t. zv. vinkulací, která má ten účinek, že bez souhlasu věřitele, v jehož prospěch byla vinkulace na pojistce poznamenána, nevykoná pojišťovna žádnou platbu. K jakékoli dispozici nároky k plnění z pojistky, jest vždy nutno předložiti pojišťovně pojistku. Má-li věřitel pojistku danou mu do zástavy ve své úschově, jest již tím znemožněna jakákoli jiná dispozice pojistkou. Nutno podotknouti, že věřitel, jemuž byla dána pojistka do zástavy, není oprávněn žádati pojišťovnu o odkup pojistky, aby výnosem odkupní hodnoty mohl krýti svou pohledávku. Právo žádati o odkup jest utvářejícím právem, které by mohl uplatniti jen pojistník; k uplatnění tohoto práva by ovšem musil předložiti pojistku, což nebude moci učiniti, je-li pojistka v úschově věřitelově. Odkup by mohl věřitel žádati jen tehdy, kdyby se prokázal speciálním písemným zmocněním, daným mu pojistníkem a opravňujícím ho výslovně k tomu, že může žádati za provedení odkupu pojistky a přijmouti a kvitovati pojišťovně odkupní hodnotu.

Pokud běží o placení prémie z pojistky dané do zástavy, má tuto povinnost podle pojistné smlouvy pojistník. Nepřevzala-li pojišťovna vůči zástavnímu věřiteli zvláštního samostatného závazku, že ho upozorní na prodlení pojistníka v placení prémie, není jí uložena zákonná povinnost, aby tak činila. Podle § 26 zák. o poj. sml. jest však pojišťovna povinna přijmouti splatné prémie nebo jiné platy, náležející z pojistné smlouvy též od zástavního věřitele, a to i tehdy, když pojistník k placení nesvolí.

Zrušení či výpověď pracovního poměru.

V časopise »Práce a hospodářství« 7/III na str. 133 uvádí Dr. Jan Kabourek v článku »Výpověď právně neúčinná, nesprávně daná a předčasná zrušení«:

Výpověď není právní institut specifický snad právě pro pracovní smlouvu. Vyskytuje se i u smluv jiných jako jeden z nejdůležitějších rozvazovacích prostředků (smlouva nájemní, pachtovní a j.). Smlouvy sjednávající na dobu neurčitou jsou uzavírány za určitých předpokladů, které se mohou časem změnit, a to i nezávisle na vůli smluvních partnerů. Výpověď dává možnost smlouvu rozvázat zpravidla bez udání důvodů a bez důkazního břemene. Je ovšem možná úmluva, podle níž výpověď lze dát toliko z důležitých důvodů, které bývají případně blíže vymezeny.

Předpokladem výpovědi jest pak toliko zachování výpovědní lhůty zákonné nebo (v rámci kogentních pozitivních norem) lhůty smluvené. Tato lhůta má hospodářský význam, totiž zmírňuje resp. odstraňuje poruchy, které snad by mohlo rozvázání konkrétního poměru způsobit. Výpověď jeví se pak jako projev disposiční moci kterékoliv smluvní strany pracovním poměrem.

Po právní stránce se výpověď zpravidla definuje jako jednostranný projev některé ze smluvních stran proti straně druhé, podle něhož pracovní poměr má skončiti uplynutím t. zv. výpovědní lhůty, t. j. lhůty stanovené na takový případ zákonem, nebo předem (v rámci zákona) smlouvou.

Smlouvu lze rozvázat i jinak, na př. uplynutím zkušební lhůty, uplynutím času, dosažením určitého výsledku nebo účelu, smrtí zaměstnance, za zvláštních okolností při převzetí podniku (§ 51 zák. o soukromých zaměstnancích), při uvalení konkursu a pod.

Smlouva může být rozvázána též předčasně. To znamená dříve, než měla býti

rozvázána podle zákona nebo smlouvy. Mezi výpovědí a tímto předčasným rozvázáním, resp. zrušením není ujasněna mnohdy přesná hranice. Tento sklon k záměně vzniká jednak vlivem běžné hovorové mluvy, kdy se výrazu »výpověď« používá i k označení předčasného zrušení, obvykle s dalším dodatkem: výpověď na hodinu, na místě, ihned jsem ho vypověděl, a pod. Jednak jest způsobena tato záměna i dikcí právních norem, které mnohdy těchto výrazů užívají promiscue pro oba — jinak zcela odlišné — rozvazovací prostředky. Je pak mnohdy těžko si domýšlet, jak výraz má být chápán, zda ve smyslu technickém, či ve smyslu širším, a ovšem nepřesném.

Příklad zvláště poučný podává srovnání výrazů, užívaných pro započetí a skončení pracovního poměru vládními nařízeními o omezení výměny pracovního místa č. 323/1939 a 46/1941. Nemohu se zde blíže tímto rozbořem zabývat. Uvádím jen stručně, že citovaná nařízení užívají promiscue výrazů

a) sjednání, přijetí, nastoupení,

b) výpověď, zrušení, rozvázání,

a to v četných případech na označení jednoho a téhož právního pojmu. V žádném případě však nelze zaměňovat na př. výraz »sjednání« s »přijetím« nebo »nastoupením«, neboť prvý výraz jest širší než dva ostatní a tyto zahrnuje. Právě tak mluví-li se o rozvázání zahrnuje tento výraz výpověď, avšak jest širší než výpověď, která je toliko jedním ze způsobů »rozvázání« pracovního poměru. V této souvislosti poukazují na článek Dra Bauera, sekretáře Nejvyššího soudu v Brně v čísle 5, ročník VI »Právní praxe«, strany 133 a 134. Vývody jsou logicky přesné (§ 15 vládn. nař. 46/41 Sb.), avšak nelze pustit se zřetele, že praktické použití vývodů v citovaném článku uvedených by narazilo na neobvyklé obtíže, nehledě k tomu, že zákonodárce jistě tyto následky nezamýšlel. Tak na př.

podle odst. 1 § 15 citovaného nařízení jest třeba souhlasu úřadu práce k sjednání nebo rozvázání pracovního poměru. Poněvadž však odst. 2, jednající o t. zv. souhlasu předchozím mluví toliko o propuštění (a nikoliv rozvázání) vyvozuje z toho citovaný autor, že souhlas předchozí potřebuje toliko zaměstnavatel, nikoliv však zaměstnanec.

Není možno upřít, že tyto závěry by byly správné za toho předpokladu, že vládní nařízení užívalo výrazů ve smyslu technickém, takže každý tento výraz měl vyznačovat jednoznačně určitý právní pojem. Zdá se však spíše, že jde o nepřesné vyjadřování a o záměnu, která však neměla způsobit odlišné právní následky.

Věc jest komplikována však názorem Nejvyššího soudu vysloveným v rozhodnutí z 26. května 1941 č. j. Rv I 515/41. Nerozhoduje samo o sobě pouhé slovní označení »výpověď«, nebo »zrušení«, avšak nutno vždy zjišťovat obsah projevu a z něho teprve usuzovat, o který ze dvou zmíněných způsobů rozvázání jde. Jinými slovy jde o právní posouzení užitých slov, což přísluší soudu. Ten pak není vázán ani právním názorem procesních stran.

Na druhé straně nutno uvážit, že platné právo přesně rozlišuje jednak výpověď, jednak předčasné zrušení. Tak vedle ustanovení § 1159 o. z. o. o výpovědních lhůtách, a tedy o výpovědi, stojí předpisy § 1162 o. z. o. a násl. o předčasném zrušení. Podle živnostenského řádu vedle § 77 (výpověď) stojí § 82 (předčasné zrušení). Nebo proti § 31 zák. o soukromých zaměstnancích (výpověď) jsou ustanovení o předčasném zrušení (§§ 32 a násl. cit. zákona). Obdobná ustanovení má i zákon o statkových úřednících, zákon o domovnících a jiné speciální normy. Platné právo tedy zřejmě rozeznává i tyto dva projevy, jakožto dva různé způsoby rozvázání pracovního poměru.

Literatura.

Dr. Josef Nožička - Dr. Eduard Eysselt: *Sbírka novějších předpisů trestního práva soudního a správního*. Praha. 1942, str. 1212, cena váz. 150 K. Vydalo Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart v Praze.

Autoři podjali se pracného úkolu a postavili tuto obsáhlou sbírku říšských a protektorátních trestních předpisů vydaných po 15. březnu 1939. Již sám objem tohoto svazku (1212 stran) svědčí o tom, v jakém množství si mimořádné poměry způsobené válkou vynutily nové předpisy, jejichž dodržování je vázáno trestními